

ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹರಿಕಾರ ಶ್ರೀ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಡಾ. ಉಮಾದೇವಿ¹

ಪೀಠಿಕೆ

ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಜೂನ್ 4 1884 ರಂದು ಮಹಾರಾಜ 10ನೇ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಣಿ ಕೆಂಪನಂಜಮ್ಮಣ್ಣಿ ವಾಣಿ ವಿಲಾಸ ಅವರ ಜೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತರಾದಾಗ ಇವರ ವಯಸ್ಸು ಕೇವಲ ಹತ್ತು ವರ್ಷ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಣಿ ಕೆಂಪನಂಜಮ್ಮಣ್ಣಿ ವಾಣಿ ವಿಲಾಸ ಅವರು ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಉಸ್ತುವಾರಿ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕೃಷ್ಣರಾಜರಿಗೆ ವಯೋಸಹಜವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಅರಸರಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕಿದ್ದ ಅರ್ಹ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಆಡಳಿತ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಮಹಾರಾಣಿ ನಿಗಾದಲ್ಲಿ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕೃಷ್ಣರಾಜರಿಗೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಹೊರುವ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. 18ರ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ ತಾಯಿಯ ಉಸ್ತುವಾರಿಯಲ್ಲೇ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. 1902ರ ಫೆಬ್ರವರಿ 2ರಂದು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯಿಂದ ಅಧಿಕಾರದ ದಂಡವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರದ್ದೆಲ್ಲ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡಬೇಕಾದ ಇತಿಹಾಸ.

1902ರ ಆಗಸ್ಟ್ 8ರಂದು ಮೈಸೂರಿನ ಜಗನ್ನೋಹನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಭಾರತದ ವೈಸರಾಯ್ ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನ್ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅವರನ್ನು ವಿದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮೈಸೂರಿನ ಮಹಾರಾಜ ಎಂದು ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಿ. ರಾಘವೇಂದ್ರ ರಾವ್ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರಿಗೆ ರಾಜಗುರುವಾಗಿದ್ದರು. ನಾಲ್ವಡಿಯವರಿಗೆ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆರಂಭಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನ, ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೂಡ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಅಜ್ಜೀರ್ ನ ಮೇಯೊ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ಅನಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಬಳಿಕ ಬಾಂಬೆ ಸಿವಿಲ್ ಸರ್ವೀಸ್‌ನ ಸರ್ ಸ್ಪುವರ್ಟ್ ಫ್ರೇಜರ್ ಅವರ ಬಳಿ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ,

¹ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಗೋಕಾಕ್.

ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದಾದ ನಂತರ, ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನಾಳಿದ ಯದು ವಂಶದ 24ನೇ ಅರಸು. ತಮ್ಮ ತಂದೆ ಮತ್ತು ತಾಯಿಯವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಮೇಲ್ವಂಶಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೆ ಇಟ್ಟ ಇವರು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ, ನೈತಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಜನ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅಪಾರ. ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ನಾಲ್ವಡಿಯವರನ್ನು ರಾಜರ್ಷಿ ಎಂದು ಕರೆದರು. ಇವರ ಕಾಲದ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ರಾಮರಾಜ್ಯ ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಗೀತ, ವೀಣೆ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಕುದುರೆ ಸವಾರಿ, ಕ್ರಿಕೆಟ್, ಪೋಲೋ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟರು. ಶಿವನ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್‌ಯೋಜನೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಿಬಂಧನೆ ಜಾರಿ, ಮೈಸೂರು ನಗರಾಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಶ್ವಸಂಘ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್‌ಸಂಪರ್ಕ, ಅಧಿಕೃತ ಬೇಟೆ ನಿಷೇಧ, ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯ ನಿಷೇಧ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನ ಬಾಲಕರು ಧೂಮಪಾನ ಮಾಡದಂತೆ ನಿಷೇಧಾಜ್ಞೆ ಜಾರಿ. ಭಾರತೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮೈಸೂರು ಆರ್ಥಿಕ ಸಮ್ಮೇಳ, ಕನ್ನಂಬಾಡಿ ಕಟ್ಟಿ ನಿರ್ಮಾಣ, ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ, ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪದ್ಧತಿ, ಗ್ರಾಮನ್ಯಾಯಾಲಯ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಡ್ಡಾಯ ಮತ್ತು ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣಾಜ್ಞೆ, ಮೈಸೂರು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಲೆಸ್ಲಿ ಮಿಲ್ಲರ್ ಆಯೋಗ, ಹಿಂದುಳಿದವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಂಚಮರಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ ಜಾರಿ ವಿಧವ ವಿವಾಹ ಕಾನೂನು ಜಾರಿ. ಕ್ಷಯರೋಗ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಗ್ರಾಮಪಂಚಾಯಿತಿ ಕಾಯ್ದೆ, ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕು ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಕಾಗದದ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಗಂಧದ ಎಣ್ಣೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ರೇಷ್ಮೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಅರಗು ಮತ್ತು ಬಣ್ಣದ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಮೈಸೂರು ಚೇಂಬರ್ ಆಫ್ ಕಾಮರ್ಸ್ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಮಹಾನ್‌ನಾಯಕ ಶ್ರೀ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು.

ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ನಾಲ್ವಡಿಯವರ ಕೊಡುಗೆ

ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ 'ಪ್ರಜಾ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ'ಗೆ ಹೊಸರೂಪ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದರು. ನಾಲ್ವಡಿ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮೊದಲ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ "ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಂದು ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ

ಅಖಂಡ ಸುಖ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಜೀವನದ ಪರಮೋದ್ದೇಶ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. 1923ರಲ್ಲಿ ನೂತನ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಸಭೆಯನ್ನು ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ನಾಲ್ವಡಿಯವರು ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾದರಿಯಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆರಡು ಬಾರಿ ಸಭೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಭೆಯು ಜೂನ್ ಮತ್ತು ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಠರಾವುಗಳ ಮಂಡನೆ, ಆಯ-ವ್ಯಯ ಮಂಡನೆ, ಚರ್ಚೆ ಮುಂತಾದವು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

1907ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯೊಂದಿಗೆ ನ್ಯಾಯ ವಿಧೇಯಕ ಸಭೆಯನ್ನೂ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ನ್ಯಾಯ ವಿಧೇಯಕ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ 50 ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು, ಇವರಲ್ಲಿ 22 ಮಂದಿ ಜನರಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದರು. ಇದು ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಪರಿಷತ್‌ನಂತೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜೂನ್ ಮತ್ತು ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಭೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ನ್ಯಾಯ ವಿಧೇಯಕ ಸಭೆಗೆ ಇತ್ತು. ಹೊಸ ಕಾನೂನು ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ನ್ಯಾಯ ವಿಧೇಯಕ ಸಭೆಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತು.

ಆಡಳಿತ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜರ ಕೊಡುಗೆ

ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಆಡಳಿತ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟರು. ಇವರ ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯಿತಿ, ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದವು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳು ಕಾರ್ಯಾರಂಭಿಸಿದವು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಜನರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ 1915ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸ್ಥಾಪನೆ. ಗ್ರಾಮ ನೈರ್ಮಲೀಕರಣ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಅವಕಾಶಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ, ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ

ನಾಲ್ವಡಿಯವರ ಶ್ರಮದ ಫಲವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಸಾಗರ ಅಣೆಕಟ್ಟೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಬೃಹತ್ ಜಲಾಶಯವಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು 1907ರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ

ಮಾರಿಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿ ಸಾಗರ ಅಣೆಕಟ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ರೈತರಿಗೆ ಮತ್ತು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಶಿವನ ಸಮುದ್ರದ ಬಳಿ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನ ಘಟಕವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಏಷ್ಯಾ ಖಂಡದಲ್ಲೇ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ. ಈ ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯದ ಜನತೆ ಬೆಳಕು ನೋಡುವಂತಾಯಿತು.

ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜರ ಕೊಡುಗೆ

ನಾಲ್ವಡಿಯವರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಿದರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೂ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ ದೊರಕಬೇಕೆಂಬುದ ಅವರ ನಿಲುವಾಗಿತ್ತು. ಇದರ ಭಾಗವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿವಿಯನ್ನು 27 ಜುಲೈ 1916 ರಂದು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಟಿ ನರಸೀಪುರ ಮತ್ತು ಹುಸ್ಕೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ತೆರೆದರು. ಇದಲ್ಲದೆ ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ 800 ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದರು.

ಶಿಕ್ಷಣದ ಜೊತೆಗೆ ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕಾಳಜಿವಹಿಸಿದರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ 270 ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿನ ಆಸ್ಪತ್ರೆ (ಮಿಂಟೋ) ಆಸ್ಪತ್ರೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯು ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾಯಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯರೋಗ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳು

ಕೃಷಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕ್ರಮಕೈಗೊಂಡಂತೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಅಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣರಾದರು. ನಾಲ್ವಡಿಯವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಚಿಂತನೆಯ ಫಲವಾಗಿ 1913 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಟೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರು ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ರೈತರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು.

02 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1913ರಂದು ವಾಣಿಜ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸ್ಟೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರು ಅನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಖಾಸಗಿ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದೊಡನೆ 1906ರಲ್ಲಿಯೇ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಚಾಲನೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ರೈತರಿಗಾಗಿ ನೆರವು ನೀಡುವ ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ ಜಮೀನು ಅಡಮಾನ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಯಿತು. ಇದರ ಭಾಗವಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ

ಪ್ರಥಮ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಾಲೆ, ಕೋಲಾರದ ಗಣಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಪರ್ಕ, ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಾಲೆ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಕುರುಡ ಹಾಗೂ ಮೂಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಲೆ, ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ 7000 ಸಾಕ್ಷರತಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಶೀಘ್ರ ನ್ಯಾಯ ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ 'ದಿ ಮೈಸೂರು ವಿಲೇಜ್ ಕೋರ್ಟ್ ಆಕ್ಟ್' ಜಾರಿ, ಉರ್ದು ಶಾಲೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಶುಲ್ಕ ರದ್ದು, ರೈತರು ಸಾಲದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ನೀಡುವ 'ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಿಂಗ್ ಡಿಬೆಟ್ ರಿಲೀಫ್ ಆಕ್ಟ್' ಜಾರಿ, ಫೆಬ್ರವರಿ-5ರಂದು ಜೋಗ ಜಲಪಾತದ ಬಳಿ ಶರಾವತಿ ನೀರಿನಿಂದ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಲು ಯೋಜನೆ, ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾನೂನುಗಳು, 1905-ಸಹಕಾರಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಹಾರ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿ, ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿ ನಿಷೇಧ, ಬಸವಿ ಪದ್ಧತಿ ರದ್ದು, ಗೆಜ್ಜೆಪೂಜೆ ಪದ್ಧತಿ ನಿಷೇಧ, ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿಗಳ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿ, ವೇಶ್ಯಾ ವೃತ್ತಿ ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಕಾನೂನು, ವಿಧವಾ ವಿವಾಹ ಕಾಯ್ದೆ, ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಹೀಗೆ ಅಗಣಿತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು.

ಕೈಗಾರಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮೆಕಾನಿಕಲ್ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆರಂಭ, ಮೈಸೂರು ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಸಾಬೂನು ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಗಂಧದಣ್ಣೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಸಿಮೆಂಟ್ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಪೇಪರ್ ಮಿಲ್, ಹೆಂಚು ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಅರಗು ಮತ್ತು ಬಣ್ಣದ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಕೊಡಗಿನ ಕಾಫಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಸಾರಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನಾಲ್ವಡಿಯವರ ಕೊಡುಗೆ

ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಾರಿಗೆ-ಸಂಪರ್ಕ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದ ನಾಲ್ವಡಿಯವರು ರಸ್ತೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರು, ಕೋಲಾರ, ತುಮಕೂರು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ಮೈಸೂರು, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಕಡೂರು ಮುಂತಾದ ಕಡೆ 200 ರಿಂದ 350 ಮೈಲು ಉದ್ದದ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದರು. ಇದಲ್ಲದೆ 1913 ರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರೈಲು ಸಾರಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಇಲಾಖೆ ಆರಂಭಿಸಿ 1918 ರಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ-ಯಲಹಂಕ-ಮೈಸೂರು-ಅರಸೀಕೆರೆ ಮೀಟರ್ ಗೇಜ್ ರೈಲು ಮಾರ್ಗ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ 1921ರಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಜಾಜೂರು-ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ನಡುವೆ ಮೀಟರ್ ಗೇಜ್ ರೈಲು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಕಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನಾಲ್ವಡಿಯವರ ಕೊಡುಗೆಗಳು

ಮಹಾರಾಜ ನಾಲ್ವಡಿಯವರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ಆಸಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಸ್ವತಃ ಅವರೇ ಪಿಟೀಲು ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾದೋಪಾಸಕರಾದ ಇವರು ಬಿಡುವಾದಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತೀ

ಮಂದಿರ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪ್ರಿಯವಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಉಪಕರಣ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯವಾದ ಕಲೆಯ ಸಕಲ ಉಪಕರಣಗಳೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿ ಇದ್ದಂತೆ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೇ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೊಂದಿದ್ದರು. ಈಗ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ 'ಆರ್ಕೆಸ್ಟ್ರಾ' ಅಥವಾ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಾದೋಪಕರಣಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಾಮೂಹಿಕ ಸಂಮಿಳಿತ ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿತ್ತು ಪೋಷಿಸಿದವರು ಕೃಷ್ಣರಾಜಪ್ರಭುಗಳು. ಸಂಗೀತ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯ ಪಡೆಯದ ಸಾಮಾನ್ಯರೂ ಸಹ ಕಲಾವಿಲಾಸಿಗಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಕೀರ್ತಿ ಮಹಾರಾಜ ನಾಲ್ವಡಿಯವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಮೇಳೈಸಿ, ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿ ನುಡಿಸುವ ಗಾನವೃಂದವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದವರು ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜರು. ಸಂಗೀತ, ನಾಟ್ಯ, ನಾಟಕ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ರಾಜ ಮನ್ನಣೆ ಉದಾರವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರನ್ನು ದರ್ಬಾರಿನಲ್ಲಿ ಗೌರವಿಸಿ ಶಾಲು ಖಿಲ್ಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಾನವಿಶಾರದ, ನಾಟ್ಯಕಲಾ ವಿಶಾರದ, ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್ ಪಂಡಿತರನ್ನ ಮೊದಲಾದ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಮಹಾರಾಜರಿಂದ ಪಡೆಯುವುದು ದೊಡ್ಡ ಮರ್ಯಾದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅನೇಕರಿಗೆ ಮಾಶಾಸನ, ವರ್ಷಾಸನ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೈಸೂರು ದರ್ಬಾರಿನಿಂದ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆ ಪಡೆಯಲು ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಲಾಪ್ರವೀಣರು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರಮನೆಯಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆಯುವುದು ಕಲೋಪಾಸಕರ ಜೀವನದ ಹೆಗ್ಗುರಿಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರಿಗೆ ಭಾರತದ ಆದ್ಯಂತ ಗೌರವ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಟಕ ಕಲೆಗೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಪೋಷಣೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಜಗನ್ನೋಹನ ಸಭಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಅಭಿನಯಿಸುವುದು ಕೀರ್ತಿ ಕಲಶ ದೊರೆತಂತೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರ ನಾಲ್ವಡಿಯವರು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಲಾ ಪೋಷಕರಾಗಿದ್ದರು.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಶಿಕ್ಷಣ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ನೀರಾವರಿ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಸಹಕಾರ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ರಸ್ತೆ, ನೀರು ಸೇರಿದಂತೆ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿದ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಸುದೀರ್ಘ 38 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯವರೆಗೆ ದಕ್ಷವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದರು. ಇವರ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಇವರಿಗೆ ರಾಜರ್ಷಿ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಜನತೆ ನೀಡಿದರು. ನಾಲ್ವಡಿ ಮಹಾರಾಜರು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೆಲೆಯು, ಸಖಿ; ತದನಂತರ ಒಡೆಯ, ಪ್ರಭು, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಅವಿರತ ಶ್ರಮದಿಂದಾಗಿ ದೇಹ ದಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅಧಿಕ ದೇಹ ಶ್ರಮದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಡಿ

ಎಂದು ವೈದ್ಯರು ತಿಳಿಸಿದ್ದರೂ, ಮಹಾರಾಜ ನಾಲ್ವಡಿಯವರು ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೇ ಪ್ರಜೆಗಳ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಅವರು ಸದಾ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿ ಸೋಸಲೆ ಎನ್. (2005). ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣನ ಮೈಸೂರು, ಹಂಪಿ.
- ಗೋಪಾಲ್. ಆರ್. (ಸಂ.) (2010). ಮೈಸೂರು ಜಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ, ಮೈಸೂರು.
- ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಎಂ.ವಿ ಮತ್ತು ಕೇಶವ ಭಟ್ಟ, ಟಿ. (1998). ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ. ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಎಂ.ವಿ. (1929). ಕರ್ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಲಕ್ಷ್ಮಿನಾರಾಯಣರಾಯರು. (1946). ಕರ್ನಾಟಕದ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳು (ಸಂ-1), ಧಾರವಾಡ.
- ನಂಜರಾಜ ಅರಸು ಪಿ .ವಿ. (2008). ಮೈಸೂರು ನೂರಿನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ. ಮೈಸೂರು.
- ರಾಮಯ್ಯಂಗಾರ್ ಹೆಚ್.ಜೆ. (1962). ಕರ್ನಾಟಕ ದರ್ಶನ. ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಷೇಕ್‌ಅಲಿ. ಬಿ. ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್.ಎಸ್. (1997). ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂ-7.
- ತಿಪ್ಪೆರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ, ಹೆಚ್. (2003). ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ. ಮೈಸೂರು.